

Het staat o.i. geenszins vast, dat de enige miniatuur in deze Bijbel, voorstellende de dood van Alexander de Grote, als illustratie bij de aanvang van het eerste boek der Makkabëen, ook het werk van onze schrijver is. In de kunsthistorische literatuur neemt men dit doorgaans wel aan,⁸⁾ maar in dat geval is de vroegst gedateerde 15e eeuwse Utrechtse miniatuur blijkens het bovenstaande zeker niet uit het Karthuizerklooster afkomstig.

F. KETNER.

EEN BEZOEK BIJ NICOLAAS BEETS.

In een „Sammlung der Examenaufgaben Deutsch-Niederländisch, für das Elementardiplom. aus den Jahren 1893—1913, Groningen, 2e druk, 1914 komt een stukje-ter-vertaling voor, dat in hoofdzaak het bezoek van een duitsch reiziger aan Nicolaas Beets beschrijft. De verzamelaar, de heer W. Uittenbogaard te Arnhem, moest, indertijd geraadpleegd, het antwoord schuldig blijven op de vraag, wie de schrijver er van was of, aan welk boek of tijdschrift het was ontleend. Hij kon alleen vaststellen, dat het stukje, blijkbaar een fragment van een uitvoeriger beschrijving van Utrecht, van vóór 1900, misschien wel van c. 1890 dateerde. Daar Beets als een bejaard man beschreven wordt, van een bijzonder hoogen leeftijd echter geen melding wordt gemaakt (de hoogleeraar overleed in 1903 in den ouderdom van 89 jaren), is de laatste dateering goed mogelijk. Mocht met de „Amsterdamer Ausstellung“, de groote Koloniale tentoonstelling van 1883 bedoeld zijn, wat zeer waarschijnlijk is, dan zou het jaartal nog met omstreeks zeven jaren vervroegd moeten worden.

All diese Merkwürdigkeiten hatten wir gebührend gewürdigt, auch die Grachten, die so hohe Ufer haben, dass unter der Fahrstrasse noch kasemattenartige Gewölbe angebracht werden können (stellenweise auch nur ein höheres und ein niederes Ufer, was denn vollends einen eigentümlichen Anblick gewährt,¹⁾ wir hatten das Utrechter Gebäk „Theerandjes“ eingekauft, und die Zeit war schicklich, um unsern Besuch zu machen. In die Boothstraat wies uns ein Briefträger und in derselben zeigte man uns auch sofort und nicht ohne Stolz das Haus des Dr. Beets. Es liegt in einer stillen freundlichen Umgebung, die einem Gelehrten und Dichter wohl behagen kann. Das schmale Vorhaus und, nach der Gasse zu, das Besuchzimmer entsprachen ganz dem, was ich bisher in holländischen Häusern und früher schon in der „Camera Obscura“ kennen gelernt hatte. Bald erschien auch der Hausherr, wohlgenährt, weisshaarig, frische aber zarte Röte auf den Wangen; die ganz schwarze Kleidung verriet den Professor der Theologie, und auch der Rede war die Gewohnheit des Dozierens anzuhören. Da ich tags zuvor angemeldet worden war, bedurfte es keiner Vorstellung oder Rechtfertigung meines Besuches. Zu meiner Überraschung aber erklärte Beets, dass es ihm schwer falle deutsch zu sprechen —

¹⁾ De nadruk valt blijkbaar op „ein“. De schrijver zal de Oudegracht langs de Vischmarkt en achter Choorstraat en Lijnmarkt, waar slechts aan één zijde werven zijn, op het oog gehad hebben.

wir waren so gewöhnt, aus dem Munde aller gebildeten Holländer unsre Muttersprache zu vernehmen, und zwar im allgemeinen sehr rein, während diejenigen, welche geschäftlich viel mit den deutschen Nachbarn verkehren, auch etwas von der rheinischen Mundart angenommen haben. Hier halfen wir uns nun so, dass Beets holländisch, ich deutsch sprach, Besonders lebhaft gestaltete sich die Unterhaltung nicht, wir kamen über die zwei zunächst liegenden Themata „Camera Obscura“ und „Amsterdamer Ausstellung“ kaum hinaus. Hoch zugeknöpft wie die schwarze Weste blieb der Mann, der sie trug. Die Art wie uns Führerdienste angetragen wurden, liess uns vermuten, dass die Ablehnung nicht unwillkommen sei.

In Amsterdam unter lauten, lebhaften, jovialen, beredten Leuten, welche einander in liebenswürdigen Entgegenkommen überboten, hatten wir oft über das holländische Phlegma gescherzt, und dabei wohl übersehen, dass eine Weltstadt wie Amsterdam nicht der rechte Ort ist, um den Volkscharakter zu studieren.

BOEKAANKONDIGINGEN.

G. I. Liefertink, Bisschop Bernold (1027—1054) en zijn geschenken aan de Utrechtse kerken. Openingscollege aan de R. U. te Leiden. Groningen, 1948. (22 blzn. met facs.). 80.

Van de eertijds zo rijke Utrechtse kapittelbibliotheken is uiterst weinig overgebleven. Elke aanwijzing, dat nog aanwezige handschriften er deel van hebben uitgemaakt, is ons derhalve bijzonder welkom. In de bovenvermelde openbare les bij de aanvaarding van het ambt van lector in de ME. handschriftkunde aan de Rijksuniversiteit te Leiden vestigt Dr. Liefertink de aandacht op een 11e eeuwse kerkboek uit de collectie van Vossius in de Leidse UB. (Voss. lat. 40. 74. Deze codex is een z.g. „Martinellum“, d.w.z. een verzameling geschriften betreffende de heilige Martinus van Tours, waaruit in de metten van de beide feesten van deze heilige, 11 November (sterfdag) en 4 Juli (overbrenging van zijn gebeente) tijdens de dienst voorgelezen werd. Het schrift, van Zuidduitse origine, dateert uit de 11e eeuw en bevat vrij primitief versierde hoofdletters. Op fol. 71r, eertijds de laatste, staat een merkwaardige 11e eeuwse bezitters-

aantekening, vermeldende, dat bisschop Bernold dit boek aan de kerk van St. Pieter, heeft overhandigd. Schr. betoogt nu uitvoerig en m.i. geheel terecht, dat hier bisschop Bernold van Utrecht (1027—1054), vermoedelijk van Zuidduitse afkomst, bedoeld is, die aan de door hem gebouwde kapittelkerk van St. Pieter dit handschrift schonk. Vanzelfsprekend heeft Schr. naar aanknopingspunten met andere Utrechtse hss. gezocht. Hij kwam hierbij tot het volgende voorlopige resultaat: Bisschop Bernold zou aan Utrecht twee Martinellen geschonken hebben: een kostbaar voor de Dom, reeds in de 13e eeuw verloren, en een eenvoudig, t.w. het hier besproken, voor St. Pieter. Het kostbare voor de Dom is op zijn minst twee maal afgeschreven, éénmaal in de eerste helft der twaalfde eeuw (UB. Utrecht, HS. no. 122) en voorts in het begin der 13e eeuw (UB. Utrecht HS. no. 124). Deze beide hss. zijn dus te beschouwen als specimen van Utrechts schrift.¹⁾

¹⁾ Zij worden thans evenals de Vossianus op de tentoonstelling Utrecht's kunst 650—1650 in het Centraal Museum tentoongesteld.